

تاریخ علم

تاریخ علم در اسلام و ایران به روایت دکتر علی اکبر ولایتی (بخش بیست‌وششم)

نگاهی به داروشناسی و دانشمند بزرگ ایرانی

آنچه در پی می‌آید، ادامه مجموعه مباحث مطرح‌شده از سوی دکتر علی اکبر ولایتی در مجموعه برنامه‌های «ایران» در سیمای جمهوری اسلامی ایران با موضوع تبیین تاریخ علم در اسلام و ایران است.

چنانکه پیش‌تر گفتیم، دیگر پزشک مرتبط با مکتب علمی بیمارستان مرو ابن ربن طبری بود. ابوالحسن علی بن سهل ربن طبری پزشک، داروشناس و دانشمند بزرگ ایرانی در قرن دوم و سوم هجری و از مردم مرو بود که از نظر علمی منزلتی والا دارد و در کنار دانشمندان بزرگی چون رازی، علی بن عباس اهوازی، ابن سینا، یکی از چهار دانشمند و پزشک بزرگ جهان شمرده می‌شود.^(۱) گرچه احتمالاً در طبرستان رشد و نمو یافته و بنابر قول مشهور در ری و سامرا پزشکی می‌کرده، اما آوردن نام و شرح حالش در ذیل پزشکان بیمارستان مرو بدان سبب است که اولاً، چنانکه ذکر آن خواهد آمد، پدرش، ربن از پزشکان بیمارستان مرو بوده و دیگر آنکه غالب آنچه این ربن از پزشکی می‌دانسته و امدار پدر و محیط علمی بیمارستان مرو بوده است. نام او و شاهکارش فردوس الحکمه، از روزگار وی تا امروز پیوسته در منابع و متون تاریخی و علمی معتبر، بسیار به چشم می‌خورد؛ ازجمله الحاوی فی الطب، کنشاش محمد بن زکریای رازی، الانبیه عن حقائق الادویه موفق الدین هروی، الفهرست ابن ندیم، الصیدنه فی الطب ابوریحان بیرونی، الوصله الی الحییب فی الطبیات و الطیب ابن عدیم، بستان الاطباء و روضه الالباء ابن مطران، جیب العروس محمد بن احمد تمیمی، مروج الذهب و معادن الجوهر مسعودی، الجامع لمفردات الاغذیه و الادویه ابن بیطار، عیون الانباء فی طبقات الاطباء ابن ابی اصیبعه، تاریخ الحکماء قفطی، تقویم‌الصحه ابن بطلان، معجم الادباء یاقوت حموی و نزهه الارواح و روضه الافراح شهرزوری.^(۲)

مطالبی درباره زندگی ابن ربن به صورت پراکنده در دو اثر مهم خود او، فردوس الحکمه فی الطب و کتاب الدین و الدوله آمده و همین مطالب مهم‌ترین مأخذ درباره شرح حال و زندگی‌نامه او است و بسیاری از زوایای زندگی او کماکان ناشناخته مانده است.^(۳) زمان تولد، نام دقیق او و پدرش، زادگاه و حتی دین او به‌دروستی دانسته نیست.^(۴) تاریخ تولدش را ۱۵۷ ق.^(۵)، ۱۸۰، ۱۸۵، ۱۹۲ ق.^(۶) و ۱۹۳ ق.^(۷) ذکر کرده‌اند. ابن ابی اصیبعه^(۸) طبرستان یا مازندران را محل تولد و پرورش وی دانسته است.^(۹) اما قول درست آن است که وی در مرو زاده شده است.^(۱۰)

ادامه دارد...

پی‌نوشت:

- خدایی، سیدعلی اکبر (۱۳۹۰). «ابن ربن طبری»، دایره‌المعارف پزشکی اسلام و ایران، زیرنظر علی اکبر ولایتی، تهران، فرهنگستان علوم پزشکی، ص ۲۶۶؛ ولایتی، علی اکبر (۱۳۹۲). ایران از آغاز دوران اسلامی تا حمله مغولان، از مجموعه تاریخ کهن و معاصر ایران زمین، تهران، امیرکبیر، ج ۲، بخش ۱، ص ۶۹۰.
- رضوی برقی، سیدحسین (۱۳۸۳ - پاییز). «نقدی بر تصحیح کتاب فردوس الحکمه: کهن‌ترین درسنامه پزشکی»، تاریخ علم، ص ۱۷۹.
- رضوی برقی، همان، ص ۱۸۰؛ ولایتی، همان جا.
- خدایی، همان، ص ۲۶۵؛ رضوی برقی، همان جا.
- صدیقی، محمدزبیر (مقدمه بر فردوس الحکمه فی الطب)، ۱۹۲۸، ص ۷؛ نویضی، عادل (مقدمه بر الدین و الدوله)، ۱۳۹۳ ق، صص ۱۰-۹.
- دفاع، علی عبدالله (۱۳۶۲ ق). اعلام العرب و المسلمین فی الطب، بیروت، ص ۲۲، پانویشت ۱؛ نفیسی، سعید (۱۳۶۳). نظم و نثر در ایران و در زبان فارسی، تهران، فروغی، ص ۲۱۱؛ نجم‌آبادی، محمود (۱۳۷۰). تاریخ طب در ایران، تهران، دانشگاه تهران، ج ۲، ص ۳۱۶؛ Brockelmann, id., vol. I, p 414.
- at-Tabari, Ali ibn Rabban al-Persischer Artz des 9. Jahrhunderts, chr./Zeitschrift der Deutschen Morgenlaendischen Gesellschafft, Neue folge Band 10, p 47.
- ابن ابی اصیبعه، همان، ج ۱، ص ۳۰۹.
- تیز - صدقی، خلیل بن ابیک (۱۳۸۹ ق). الوافی بالوفیات، به کوشش احسان عباس، بیروت، بی‌نا، ج ۲، ص ۱۵۱. Brockelmann, id.
- دفاع، علی عبدالله (۱۳۶۲ ق). اعلام العرب و المسلمین فی الطب، بیروت، ص ۱۶۰؛ نجم‌آبادی، همان جا.

یزدان محمدی
 روزنامه نگار

مرکز رشد (incubator) نام وسیله‌ای است که گرمای لازم را برای تولید جوجه از تخم مرغ فراهم می‌کند. این لغت همچنین به وسیله‌ای اطلاق می‌شود که با ایجاد گرما، زمینه را برای ادامه حیات نوزادان زودرس پس از تولد فراهم می‌کند. در ادبیات کارآفرینی، مراکز رشد، مراکزی هستند که برای پرورش یا ایجاد کسب‌وکارهای کوچک ایجاد می‌شوند. مراکز رشد، مراکزی مبتنی بر نوآوری هستند و از کادر مدیریتی کوچکی تشکیل می‌شوند.

این مراکز، مکان فیزیکی و تسهیلات مشترک دارند. مراکز رشد یکی از ابزارهای رشد اقتصادی است که به‌منظور حمایت از کارآفرینان تحصیل‌کرده تأسیس می‌شود و با ارائه امکانات و تسهیلات عمومی، زمینه پا گرفتن شرکت‌های جدید را فراهم می‌کند. استفاده از مراکز رشد، امروزه به‌عنوان یکی از ابزارهای پذیرفته‌شده برای تبدیل خلاقیت‌ها و دستاوردهای علمی و تحقیقاتی به محصولات قابل ارائه به بازار و توسعه

کارآفرینی محسوب می‌شود. در دنیا چندین نوع مرکز رشد وجود دارد:

۱- **مرکز رشد صنعتی:** این مراکز رشد را اغلب نهاد های دولتی یا مراکز غیرانتفاعی به‌منظور حمایت از کارفرمایان تأسیس می‌کنند.

۲- **مرکز رشد دانشگاهی:** این مراکز رشد به‌منظور تسهیل استفاده تجاری از دانش فنی و حقوق مالکیت معنوی تأسیس می‌شوند و امکان استفاده از امکانات دانشگاهی مانند آزمایشگاه، کارگاه و کتابخانه را فراهم می‌کنند. این مراکز

رشد همچنین امکان استفاده از نظرات و مشاوره تخصصی اعضای هیات علمی دانشگاه را نیز فراهم می‌آورند.

۳- **مرکز رشد مجازی:** این مراکز رشد معمولاً دارای فضای فیزیکی خاصی نیستند و امکاناتی غیر از فضای اداری را ارائه می‌دهند.

۴- **مرکز رشد بین‌المللی:** به‌طور معمول این طبقه از مراکز رشد دارای مجموعه کاملی از سروس‌های پشتیبانی برای پیشرفت فعالیت‌های تجاری هستند و تمرکز آنها بیشتر روی صادرات است. این مراکز رشد با دانشگاه‌ها، مراکز تحقیقاتی

دانشگاه آزاد اسلامی با داشتن حدود ۴۰۰ واحد دانشگاهی در کل کشور در زمینه راه‌اندازی مراکز رشد جزء اولین های دانشگاهی در کشور است و دکتر محمد مهدی طهرانچی، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی در این خصوص می‌گوید: «با توجه به رویکرد جدید دانشگاه آزاد اسلامی مبنی بر اشتغال دانش‌بنیان، هیچ مرکز رشدی نباید تعطیل شود، بلکه باید تقویت، حمایت و توسعه یابد که براساس مزیت‌های منطقه‌ای، ماموریت و برنامه‌هایی را برای استان‌های دانشگاه آزاد اسلامی تعریف کردیم؛ به‌عنوان مثال برای دانشگاه آزاد اسلامی استان اصفهان ماموریت امنیت غذایی، برای دانشگاه آزاد اسلامی استان یزد منسوجات و پوشاک و برای دانشگاه آزاد اسلامی استان آذربایجان شرقی چرم و پوشاک را تعیین کردیم.»

و سرمایه‌گذاران داخلی و بین‌المللی در ارتباطند. یکی از ویژگی‌های منحصربه‌فرد این گروه، ایجاد شبکه‌ای از مراکز رشد در محدوده مربوط به خود است. پس از اینکه مشخص شد مراکز رشد چه فعالیت‌هایی انجام می‌دهند ممکن است برخی ترغیب شوند و به سمت این مراکز حرکت کنند، در این گزارش با توجه به اینکه مخاطبان این صفحه از اقصای دانشگاهی و دانشجویان هستند قصد داریم اختصاصی به تشریح نحوه فعالیت مراکز رشد واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی بپردازیم.

بر همین اساس بود که تقویت مراکز رشد در دستور کار واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی قرار گرفت، اما این تقویت باید به گونه‌ای صورت می‌گرفت که بیشترین سود برای دانشجویان یا متقاضیان فعالیت در این مراکز رقم بخورد. برای همین باید مشخص می‌شد اگر دانشجویی ایده یا طرحی دارد که می‌تواند روی آن سرمایه‌گذاری صورت بگیرد و از آن به محصول اقتصادی برسد را چگونه به این مراکز وصل کرد؟ به نظر می‌رسد یکی از راه‌های تقویت این مراکز حضور چشمگیر دانشجویان دارای خلاقیت در بین سیستم‌های آزمایشگاهی و فعالیت‌های تجربه‌اندوزی است، اما نکته قابل تامل نحوه شروع به کار و همکاری با این مراکز است.

۱۰ گام برای رسیدن به مراکز رشد

مراکز رشد در رویکرد تازه دانشگاه آزاد وارد فاز جدیدی می‌شوند، ماموریت محوری با توجه به ظرفیت‌های بومی از مولفه‌های اصلی این رویکرد است. برای حضور در مراکز رشد مراحل وجود دارد؛ گزارش ما را بخوانید

